

Vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov súdom

JUDr. Ivan Machyniak
Najvyšší súd SR

Pezinok 5.11.2015

Vyporiadanie BSM súdom

- Jeden zo spôsobov vyporiadania BSM
- Predpokladom vykonania vyporiadania, je zánik BSM
- Pri vyporiadaní sa vychádza z právnej úpravy platnej v dobe zániku BSM
- Vyporiadanie BSM v najužšom slova zmysle znamená, kto z bývalých manželov zostáva vlastníkom tej ktorej veci a kto z nich vlastníctvo k tej ktorej veci stráca
- Vyporiadanie v širšom slova zmysle znamená celkové majetkové vyporiadanie, t.j. do vyporiadania sa zahrnú aj spoločné pohľadávky a dlhy a iné majetkové práva
- Podmienkou vyporiadania BSM rozhodnutím súdu je, že nedošlo k dohode o vyporiadaní, ani k vyporiadaniu na základe zákonnej domnienky uvedenej v § 149 ods. 4 OZ

Procesnoprávne aspekty rozhodovania – návrh, jeho viazanosť súdom

- Konanie môže začať len na návrh podaný niektorým z bývalých manželov, prípadne správcom konkurznej podstaty (§ 53 zák. č. 7/2005 Z.z., § 26 zák. č. 328/1999 Zb.)
- Musí byť podaný na súd najneskôr v lehote 3 rokov od zániku BSM
- Je označované ako konanie „Iudicium duplex“ – účastníci majú v konaní zároveň postavenie žalobcu a žalovaného
- Súd nie je viazaný návrhom pokiaľ ide o cenu vecí a o navrhnutý spôsob vypořádania vecí; návrhom je viazaný v tom zmysle, že musí o vypořádání rozhodnúť.
- K účinnosti späťvzatia návrhu na začatie konania o vypořádanie BSM sa vždy vyžaduje súhlas odporcu - **R 48/2010 z.6**

Procesnoprávne aspekty rozhodovania – návrh, jeho viazanosť súdom

- Do vypořádania môže zahrnúť len tie veci (majetkové práva a záväzky), ktoré účastníci urobili predmetom vypořádania; to platí aj pre zápočty toho, čo bolo vynaložené zo spoločného majetku na výlučné majetky manželov a naopak.
- Predmetom vypořádania rozhodnutím súdu nie je majetok a záväzky, o ktoré bol zákonom určený rozsah BSM zúžený dohodou uzatvorenou v zmysle § 143a ods. 1 OZ.
- Súd uskutoční na návrh vypořádanie BSM aj o časti vecí (majetku), ktoré manželia nevypořádali dohodou; súd postupuje pri vypořádaní týchto vecí podľa zásad uvedených v § 150 OZ

Procesnoprávne aspekty rozhodovania – dôkazné bremeno

- Dôkazné bremeno zaťažuje toho účastníka, ktorý tvrdí, že vec nadobudnutá počas trvania manželstva nepatrí do BSM, že vec bola nadobudnutá za trvania manželstva, že peňažné sumy preukázateľne vynakladané za trvania manželstva na svoj oddelený majetok, boli výlučne jeho prostriedky a pod.
- Ak vybral jeden z manželov za trvania manželstva peňažné prostriedky z účtu, ktoré boli predmetom BSM, nesie dôkazné bremeno v tom, že ich použil v súlade s § 144 a nasl. OZ (hlavne na bežnú spotrebu alebo na náklady spojené s užívaním a udržovaním majetku v BSM) – **NS SR sp. zn. 2 Cdo 122/2006**

Procesnoprávne aspekty rozhodvania– rozsudok, jeho výrok

- Rozsudok o vypořiadaní BSM ma povahu konštitutívneho rozhodnutia; je záväzný len vo vzťahu k účastníkom konania.
- O vypořiadaní BSM nemôže súd rozhodnúť medzitémnym rozsudkom
- Výrok rozsudku musí obsahovať určenie, ktoré veci komu z bývalých manželov zostávajú, uloženie povinnosti vydať vec, ak sa nachádza u druhého z manželov, určiť ktorému z manželov prípadne napr. vkladná knižka, ktorý z manželov uhradí dlh napr. zo zmluvy o úvere a pod. Vo výroku nie je potrebné určovať, čo ktorý z manželov vynaložil na spoločný majetok a naopak. Ak je predmetom vypořiadania nehnuteľnosť, musí byť označená spôsobom, aby rozsudok mohol byť podkladom pre zápis v KN

Procesnoprávne aspekty rozhodovania – odôvodnenie rozsudku

- Výrok, ktorým súd ukladá povinnosť vydať vec v rámci konania o vyporiadanie BSM, nemusí byť súčasťou žalobného návrhu; vec však musí ku dňu vyporiadania existovať a byť označená v žalobe
- Z odôvodnenia rozsudku musí byť zrejmé, čo všetko podľa zistenia súdu je predmetom BSM, najmä u sporných položiek musí byť uvedené z akých dôkazov súd vychádzal a k akým záverom dospel. Rozsudok súdu musí byť náležite odôvodnený aj vo vzťahu k rozdeleniu vecí, z hľadiska určenia podielov a ich prípadného vyrovnania. Musí z neho jednoznačne vyplývať, ako súd dospel k sume, ktorú je povinný jeden z účastníkov zaplatiť na vyrovnanie podielu druhému. Výpočet musí byť urobený natoľko prehľadne, aby umožňoval posúdenie jeho správnosti.

Procesnoprávne aspekty rozhodovania

- Ak účastník v priebehu začatého konania o vyporiadanie zaniknutého BSM zomrie, súd konanie dokončí s dedičmi zomrelého manžela. V tomto prípade súd rozhodne len o tom, čo pripadá z vyporiadavaného BSM do dedičstva po zomrelom bezpodielovom spoluvlastníkovi a tento majetok sa zaradí do súpisu aktív a pasív dedičstva – **R 4/1980**
- Do právoplatného skončenia konania pred súdom, môžu manželia uzavrieť dohodu o vyporiadaní BSM
- V konaní o vyporiadaní BSM súd nemôže nariadiť predaj spoločnej veci a rozdelenie výťažku

Hmotnoprávne aspekty rozhodovania – základné kritériá

- Rozoznávame dve základné hľadiská – kvantitatívne a kvalitatívne
- Kvantitatívne znamená zistenie rozsahu a ceny vypriadavaných vecí a aký rozdiel hodnotový ten ktorý bývalý spoluvlastník zo spoločného majetku dostane
- Kvalitatívne znamená, ktoré konkrétne veci zostanú vo vlastníctva toho ktorého bývalého manžela
- V dobe rozhodnutia súdu musia veci existovať a v dobe zániku BSM musia tvoriť jeho súčasť.
- Ak jeden z bývalých manželov nakladal s vecou v rozpore so zákonom, nemožno k jeho protiprávnemu úkonu prihliadnuť a vec je treba zahrnúť do vypořádania a prikázať mu ju. Ak došlo k jej zničeniu jeho podiel treba znížiť o hodnotu tejto veci

Hmotnoprávne aspekty rozhodovania- zásady vypořádania

- Pre vypořádanie BSM súdom platia zásady uvedené v § 150 OZ
- 1. **Pri vypořádaní sa vychádza z toho, že podiely oboch manželov sú zásadne rovnaké.** Platí rovnako aj pre vypořádanie záväzkov a dlhov; výšku podielu môže ovplyvniť alkoholizmus, a požívanie drog jedným z manželov, výkon trestu odňatia slobody, bezdôvodné opúšťanie spoločnej domácnosti, ľahkomyselné preberanie záväzkov
- 2. Každý z manželov je oprávnený požadovať, aby sa mu uhradilo, čo zo svojho vynaložil na spoločný majetok.

Hmotnoprávne aspekty rozhodovania – zásady vypořádania

3. Každý z manželov je povinný nahradiť, čo sa zo spoločného majetku vynaložilo na jeho ostatný majetok.
4. Prihliada sa na potreby maloletých detí
5. Ktorý z manželov a v akej miere sa staral o rodinu
6. Ako sa každý z manželov zaslúžil o nadobudnutie a udržanie spoločných vecí.
7. Ako sa ten ktorý z manželov podieľal na starostlivosti o deti
8. Ako sa ten ktorý z manželov pričínil o obstarávanie spoločnej domácnosti.

Hmotnoprávne aspekty rozhodovania – zásady vyporiadania

9. Iné v zákone neuvedené skutočnosti

- účelné využitie veci
- prikázanie tomu z manželov, ktorý ich mal naposledy v užívaní a u ktorého došlo k ich amortizácii
- Zásada, že veci zo zaniknutého BSM sa majú medzi účastníkov rozdeliť tak, aby suma, ktorú je jeden z manželov povinný zaplatiť druhému na vyrovnanie podielu, bola čo najmenšia
- Vylúčiť nemožno vyporiadanie BSM, pri ktorom by boli prikázané všetky veci do vlastníctva jedného z manželov, ktorému by bolo uložené preplatiť celý podiel druhého manžela
- Výnimečne je možné aj prikázanie veci do podielového spoluvlastníctva

Hmotnoprávne aspekty rozhodovania- ocenenie

- Pri cene vecí možno vychádzať zo zhodných tvrdení účastníkov
- Ak sa účastníci nedohodnú musí ju určiť súd spravidla za pomoci znalca
- **Pri stanovení ceny veci pre účely vypořádania BSM sa vychádza zo stavu veci v dobe zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ale z jej ceny v dobe vykonania vypořádania.**
- Zhodnotenie spoločnej veci účastníkmi v dobe po zániku ich BSM zo zdrojov, ktoré netvorili toto spoluvlastníctvo, nemá vplyv na cenu, ktorú súd pre účely konania o vypořádanie BSM stanovil - **R ČR 11/01**

Hmotnoprávne aspekty rozhodovania- ocenenie

- Pri zisťovaní ceny nehnuteľnosti, ktorá tvorí predmet BSM, treba vychádzať z jej všeobecnej ceny určenej v závislosti od situácie na trhu s nehnuteľnosťami v danom mieste a čase, ku ktorému sa BSM vypořádava- **NS SR sp. zn. 4 Cdo 113/2000**
- Všeobecnou cenou členského podielu v bytovom družstve je cena, za ktorú je možné v danom mieste a čase nadobudnúť členské práva a povinnosti k bytu porovnateľnej veľkosti, polohy, vybavenia, veku a pod. Obvykle sa táto všeobecná cena (tiež trhová hodnota) zisťuje porovnaním s už zrealizovanými predajmi a kúpami členských podielov (podobných bytov) v danom čase a mieste. – **R 40/2002**

Hmotnoprávne aspekty rozhodovania- ocenenie

- Medzi hodnoty, ktoré treba v rámci BSM vyporiadať, patrí aj zostatková hodnota členského podielu v bytovom družstve, ale len za predpokladu, že po zániku BSM nedošlo k platnému prevodu práv a povinností spojených s členstvom v družstve. Ak došlo k ich prevodu do vyporiadania treba zahrnúť hodnotu prevodom zaň získanú vyjadrenú spravidla peňažným ekvivalentom - **ZSP 25/98**
- Pri oceňovaní obchodného podielu v spoločnosti s ručením obmedzeným v rámci vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva sa vychádza z jeho stavu v dobe zániku tohto spoluvlastníctva, avšak z obvyklej ceny v dobe vyporiadania. – **R 27/2007**

Rozbor aktuálnej judikatúry

- **Nález I.ÚS 537/2012**

Znenie § 150 Občianskeho zákonníka nevyklučuje, aby súd vyjadril rozdielnosť podielov manželov pri vypořiadaní spoločnej veci prihládajúc na to, ako sa každý z manželov zaslúžil o nadobudnutie i udržanie spoločnej veci, a to tak, že vec prikáže do vlastníctva tomu z manželov, ktorý sa o nadobudnutie a udržanie spoločnej veci zaslúžil výlučne, resp. v prevažnej miere, bez toho, aby mu uložil povinnosť, aby druhému manželovi, ktorý sa o jeho nadobudnutie a udržanie nezaslúžil, na vyrovnanie podielu zaplatil určitú finančnú čiastku.

Zákon výslovne neupravuje spôsob nerovného vypořiadania a disparita môže byť tak vyjadrená nie len percentom, či zlomkom, ale aj prikázaním veci jednému z manželov bez toho, aby bol zaviazaný finančne sa s druhým manželom, pokiaľ ide o túto vec, vypořiadat'.

Rozbor aktuálnej judikatúry

- **Nález I. ÚS 26/2010 – ZSP 47/2011**

Pri interpretácii ustanovenia § 145 ods. 1 OZ – pojmu „vybavovanie vecí týkajúcich sa spoločných vecí“ súdy nemôžu vychádzať len z bezprostredného (priameho) vzťahu k spoločným veciam, ale musia zohľadniť aj možné právne účinky konkrétneho právneho úkonu vo sfére spoločných vecí.

Pre aplikáciu § 145 ods. 1 Občianskeho zákonníka nie je nevyhnutné, aby išlo o priamy či bezprostredný vzťah právneho úkonu k spoločným veciam postačí, ak ide o vzťah sekundárny (nepriamy), či vzťah účinkov alebo možných dôsledkov tohto právneho úkonu vo sfére spoločných vecí.

§ 145 ods. 1 - Bežné veci týkajúce sa spoločných vecí môže vybavovať každý z manželov. V ostatných veciach je potrebný súhlas oboch manželov: inak je právny úkon

Rozbor aktuálnej judikatúry

NS SR sp. zn. 3 Cdo 8/2010 - R 76/2015 z.6

Pohľadávka veriteľa voči manželovi, ktorá vznikla za trvania jeho skoršieho manželstva, nemôže byť pri výkone rozhodnutia uspokojená z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktorý bol nadobudnutý za trvania jeho neskoršieho manželstva.

- **NS SR sp. zn. 6 Cdo 128/2012**

Predpokladom riadneho vyúčtovania je, že súd správne zistí celkovú hodnotu aktív (hodnota vecí, pohľadávok), celkovú hodnotu pasív (dlhov) a správne ustáli celkový majetok bez dlhov ako rozdielu medzi aktívami a pasívami (pasíva odpočítava v ich plnej výške).

Rozbor aktuálnej judikatúry

- **NS SR sp. zn. 4 Cdo 147/2011**

Dohoda o vypořádání BSM, ktorej predmetom nie je celý majetok spadajúci do BSM a ani dohoda o vypořádání BSM, ktorou prípadne jeden z účastníkov nadobudne podstatne menší podiel, nie je neplatná pre rozpor s § 150 OZ.

- **NS SR sp. zn. 6 MCdo 10/2011 – ZSP 40/2012, 8 Cdo 180/2014**

V prípade investícií zo spoločného majetku manželov do ostatného majetku jedného z nich, sú prostriedkami, ktoré je tento manžel povinný nahradiť, prostriedky skutočne vynaložené na tieto investície. Pri ich zisťovaní sa vychádza z ceny vecí a prác vložených do jeho ostatného majetku v čase, kedy boli vynaložené, a nie z východiskovej hodnoty alebo zo všeobecnej hodnoty zhotovenej veci.

Rozbor aktuálnej judikatúry

NS SR sp. zn. 5 Cdo 255/2007 – R 42/2014

Vrátenie daru (§ 630 OZ), ktorý v čase darovania tvoril predmet BSM, sa po smrti jedného z manželov môže domáhať pozostalý manžel

- **NS SR sp. zn. 6 MCdo 18/2011**

Vyporiadanie BSM, k zániku ktorého došlo pred 1.januárom 1992 – vyporiadanie členského podielu v bytovom družstve.

Vyporiadanie BSM súdom

Ďakujem za pozornosť